

Hakumenettelyn ohje – haitta-aineet hallintaan (Ympäristöministeriön Ahti-ohjelma)

Ympäristöriskien arviointi

Valtioneuvoston julkisen talouden suunnitelmassa on varattu resursseja ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormituksen vähentämiseen. Momentilta 35.10.61 on varattu noin 1 miljoona euroa kaupunkien vesien hallinnan ja haitallisten aineiden vähentämiseen liittyvien hankkeiden avustamiseen vuonna 2026.

Valtionapuviranomaisena toimii Itä-Suomen elinvoimakeskus. Valtakunnallinen avustushaku toteutetaan 1.4.-15.6.2026 välisenä aikana.

Ympäristöministeriön Ahti-ohjelman "Haitta-aineet hallintaan" -teema jatkaa vesiensuojelun tehostamisohjelman Kaupunkivesien hallinta ja haitallisten aineiden vähentäminen -teemaa. Näiden teemojen puitteissa on järjestetty yhteensä seitsemän avustushakua, joiden painopisteinä ovat olleet viemäröidyt yhdyskuntajätevedet, hulevedet ja viemärylivuodot sekä nämä painopisteet yhdistävänä tekijänä taajamien ja rakennetun ympäristön vesienhallinta ja suojele alueiden käytön, kaavoituksen ja rakentamisen sekä kokonaisvaltaisten kaupunkivesien hallintasuunnitelmien avulla.

Avustuksen tavoitteet ja tuettavat toimenpiteet

Avustushaun taustalla on yhdyskuntajätevesidirektiivin ([EU](#) 2024/3019 mukainen riskiperusteinen lähestymistapa, jossa arvioidaan yhdyskuntajätevesistä aiheutuvia ympäristö- ja terveysriskejä sekä rannkasateiden aiheuttamien ylivuotojen ja mikroepäpuhtauksien vaikutuksia vastaanottaviin vesistöihin.

Direktiivin mukaan kokonaisvaltainen yhdyskuntajätevesien hallintasuunnitelma on laadittava taajamille, joiden asukasvastineluku (avl) on vähintään 100 000. Mikroepäpuhtauksien poisto puolestaan on pakollinen jätevedenpuhdistamoilla, joiden avl on vähintään 150 000.

Taajamissa, joiden avl on 10 000–100 000, on laadittava hallintasuunnitelma, ja taajamissa, joiden avl on 10 000–150 000, on toteutettava mikroepäpuhtauksien poisto, mikäli riskinarviointi osoittaa sen tarpeelliseksi.

Tässä haussa riskinarviointihankkeille ei aseteta taajaman kokoon perustuvia rajoituksia.

Haitta-aineet hallintaan -teemassa käynnistetään kaksi hakukokonaisuutta, joista hakijan tulee valita kullekin hankkeelleen sopivin vaihtoehto:

1. Hulevesien ympäristö- ja terveysriskien arviointi
2. Jätevesien mikroepäpuhtauksien aiheuttamien vesistöriskien arviointi

Avustettavien hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa tulee hyödyntää aiemmin laadittuja ohjeistuksia sekä aiempien hankkeiden tuloksia ja kokemuksia. Hankkeissa on suositeltavaa hyödyntää Ahti-ohjelman Haitta-aineet hallintaan -teemassa sekä Vesiensuojelun tehostamisohjelman Kaupunkien vesien hallinta ja haitallisten aineiden vähentäminen -teemassa toteutettujen [hankkeiden tuloksia](#).

Hakukokonaisuus 1 Hulevesien ympäristö- ja terveysriskien arviointi

Tässä hakukokonaisuudessa arvioidaan kuormitukseltaan merkittävimpien hulevesien sekä hulevesien aiheuttamien viemärylivuotojen ympäristö- ja terveysriskejä viemäröidyillä alueilla. Kokonaisuudessa tarkastellaan sekä haitta-aineita sisältävien hulevesien jatkuvaa kuormitusta että rannkasateisiin liittyviä ylivuototilanteita. Tavoitteena on tunnistaa alueet ja pisteet, joilla kuormitus muodostaa merkittävän riskin ympäristölle tai ihmisten terveydelle.

Hakukokonaisuudessa ei rahoiteta hulevesien hallintaratkaisujen tai viemärylivuotojen ehkäisytoimien suunnittelua, toteutusta tai investointeja. Avustusta voidaan myöntää riskinarviointimenetelmän kehittämiseen ja riskinarvioinnin pilotointiin.

Valmista standardoitua menetelmää riskinarviointiin ei ole. Menetelmä voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisimmaksi katsotulla tavalla, mutta käytettyjen menetelmien ja lähtöaineistojen tulee olla kuvattuja siten, että ne ovat myöhemmin hyödynnettävissä myös muissa toimintaympäristöissä.

Ympäristöriskejä arvioitaessa tulee tarkastella ainakin:

- happea kuluttavia aineita
- rehevöittäviä aineita
- haitallisia aineita

Riskinarvioinnissa on erityisesti kiinnitettävä huomiota:

- viemärien vuotovesiprosenttiin
- ylivuotopisteiden sijaintiin vastaanottovesistössä
- hulevesien erillisviemäröintialueisiin ja purkupisteisiin
- vastaanottovesistön herkkyteen
- ylivuotojen ja huleveden aiheuttaman kuormitukseen (laatu, kesto, toistuvuus)

Avustettavien hankkeiden tulee kohdistua yhteen tai useampaan seuraavista:

- merkittävimpien kuormituspisteiden ympäristö- ja terveysriskin arviointi ja riskitason perusteltu luokittelu
- kumuloituvan kuormituksen ympäristö- ja terveysvaikutusten arviointi suhteessa vastaanottavan vesistön tilaan ja herkkyteen
- viemäriverkoston ja hulevesijärjestelmien riskialueiden tunnistaminen määrälliseen ja laadulliseen riskinarviointiin perustuen

Hakukokonaisuus 2 Jätevesien mikroepäpuhtauksien aiheuttamien vesistöriskien arviointi

Tässä hakukokonaisuudessa arvioidaan jätevesien mikroepäpuhtauksien aiheuttamia vesistöriskejä eri vesistöissä ja purkupisteissä. Tavoitteena on arvioida mikroepäpuhtauksista aiheutuvan riskin suuruus ja luonne erilaisissa olosuhteissa sekä tuottaa riskinarviointiin perustuvaa tietoa jätevesien käsittelyn ja riskiperusteisten toimenpiteiden kohdentamisen tueksi.

Hakukokonaisuudessa ei rahoiteta mikroepäpuhtauksien poistoratkaisujen suunnittelua, toteutusta, pilotointia tai investointeja. Avustusta voidaan myöntää riskinarviointimenetelmän kehittämiseen ja riskinarvioinnin pilotointiin.

Valmista standardoitua menetelmää mikroepäpuhtauksien vesistöriskien arviointiin ei ole. Hankkeissa voidaan kehittää ja kokeilla erilaisia riskinarviointimenetelmiä, joita voidaan soveltaa eri vesistötyypeissä ja eri purkupisteissä. Kehitettyjen tai sovellettujen menetelmien ja lähtöaineistojen tulee olla kuvattuja siten, että niitä voidaan hyödyntää myös muissa toimintaympäristöissä.

Jätevesien mikroepäpuhtauksien vesistöriskien arviointimenetelmää kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota seuraaviin tekijöihin:

- arviointimenetelmän yksinkertaisuuteen suhteessa saataviin tuloksiin
- menetelmän parametroitavuuteen ja monistettavuuteen eri kohteissa

- vesistöolosuhteiden vaikutukseen riskinarvioinnin tuloksiin

Riskinarvioinnissa tarkasteltavat mikroepäpuhtaudet tulee valita:

- kansallisen vesiympäristölle vaarallisten ja haitallisten aineiden asetuksen aineluetteloista ([VNa 1022/2006](#) Liite 1), huomioiden myös ehdotetut lisäykset ([Suomen ympäristökeskuksen raportteja 28/2023](#))
- yhdyskuntajätevesidirektiivin ([\(EU\) 2024/3019](#) 8 artikla) indikaattoriaineista
- vesipuitedirektiivin, ympäristölaatu- ja prioriteettiainedirektiivin muutoksesta annettavan direktiivin poliittisesti hyväksytty kompromissiteksti /-ratkaisu (26.10.2026, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14144-2025-INIT/en/pdf>); lista uusista prioriteettiaineista ja ympäristölaatu- ja ympäristönormeista

Riskinarvioinnissa tulee huomioida ainakin:

- jätevesien purkupisteen sijainti
- vastaanottovesistön laatutekijät ja herkkyys
- päästöjen laimenemisolosuhteet sekä ajallinen vaihtelu ja kuormituspiikit
- mikroepäpuhtauksien kulkeutuminen, muutunta ja mahdollinen kumuloituminen

Riskinarvioinnissa voidaan hyödyntää myös mallinnettuja olosuhteita, mikäli ne tukevat arvioinnin tavoitteita ja tulosten tulkittavuutta.

Avustettavien hankkeiden tulee kohdistua yhteen tai useampaan seuraavista:

- mikroepäpuhtauksista aiheutuvan vesistörisikin suuruuden ja luonteen arviointi eri purkupisteissä ja vesistöolosuhteissa
- vesistörisikkiin vaikuttavien keskeisten tekijöiden tunnistaminen
- riskinarviointiin perustuvan tiedon tuottaminen jätevesien käsittelyn ja toimenpiteiden kohdentamisen tueksi

Hankkeiden arviointi

Avustukset kohdennetaan hankkeisiin, joilla arvioidaan olevan vaikuttavuutta riskinarviointimenetelmien kehittämiseen ja niiden hyödynnettävyyteen riskiperusteisten toimenpiteiden ja puhdistusvaatimusten määrittelyssä. Avustuksen myöntäminen perustuu kokonaisharkintaan.

Arvioinnissa otetaan huomioon erityisesti:

- hankkeen kohdentuminen hakukokonaisuuden tavoitteisiin
- hankkeen toteuttamiskelpoisuus ja suunnitelman laatu
- riskinarviointimenetelmän toistettavuus, parametroitavuus ja monistettavuus
- kustannustehokkuus
- hankkeen tulosten viestintä ja hyödynnettävyys
- yhteistyö ja kumppanuudet
- hankkeen vaikuttavuus suhteessa vesien hyvän tilan tavoitteeseen

Itä-Suomen elinvoimakeskus arvioi hakemukset yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa.

Itä-Suomen elinvoimakeskuksella on oikeus olla myöntämättä avustusta, mikäli hakemukset eivät täytä asetettuja laatu- ja vaikuttavuusvaatimuksia.

Avustusmenettely ja sovellettava lainsäädäntö

Avustusta voivat hakea kunnat, kuntayhtymät ja näiden omistamat yhtiöt ja muut kuntaomisteiset toimijat, yhdistykset, yritykset sekä muut yhteisöt lukuun ottamatta valtion virastoja ja laitoksia. Avustusta ei voida myöntää yksityishenkilölle.

Avustettavan hankkeen toteuttajana voi olla myös konsortio. Kaikkien konsortion osapuolten on oltava edellisen kappaleen mukaisesti hakijoiksi soveltuvia. Hankkeen toteuttajat voivat hankkia ostopalveluja myös valtion virastoilta tai laitoksilta.

Avustuksen määrä on harkinnanvarainen. Avustuksen määrä voi olla enintään 80 % yleishyödyllisissä hankkeissa ja enintään 50 % yksittäisiä yrityksiä hyödyttävissä hankkeissa, ellei EU:n valtioneuvoston päätöksistä muuta johdu. Hakijalta edellytetään aina omarahoitusta.

Hakumenettelyn toteuttamiseen ja avustusten myöntämiseen sekä hallinnointiin sovelletaan valtioneuvoston päätöksiä (688/2001) ja kaupunkien vesien hallintaa ja niiden haitallisten aineiden vähentämistä koskeviin hankkeisiin vuosina 2020–2030 myönnettävästä valtioneuvoston päätöksestä (669/2020).

Avustukset myönnetään valtioneuvoston päätöksen 5 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaisina erityisavustuksina kaupunkien vesien hallintaa ja niiden haitallisten aineiden vähentämistä koskeviin kokeilu-, käynnistämisen-, tutkimus- tai kehittämishankkeisiin taikka muihin tarkoitukseltaan rajattuihin hankkeisiin.

Avustusta ei myönnetä yritysten tavanomaisiin tuotantotoimintoihin eikä välittömästi vientiä edistäviin toimiin.

Jos avustusta käytetään hankintoihin, on huomioon otettava julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 5 §:n kohta 5.

Mikäli myönnettävässä avustuksessa tuetaan taloudellista toimintaa, sovelletaan EU:n valtioneuvoston päätöksiä (komission asetukset (651/2014), yleinen ryhmäpoikkeusasetus sekä komission asetukset (1407/2013), de minimis -asetus).

Lisätietoja valtioneuvoston päätöksistä löytyy työ- ja elinkeinoministeriön sivulta <https://tem.fi/eu-n-valtioneuvoston-paatos>.

Avustuksiin käytettävä määräraha on käytettävissä vuoden 2028 loppuun saakka. **Hankkeiden avustettavien toimenpiteiden toteutuksen tulee päättyä viimeistään 15.6.2028.**

Rahoituksen yleiskulut

Hakijan tulee esittää tositteet muodostuneista kuluista.

Hakija voi esittää kiinteämääräisen rahoituksen soveltamista (flat rate) hankkeen yleiskustannusten korvaamisessa. Tällöin todellisten kustannusten ohella korvataan kiinteämääräisesti 15 % suoraa palkkakuluja vastaava määrä ja välillisiä kustannuksia ei korvata erikseen. Mallissa ei tarvita erillistä selvitystä kiinteämääräisestä osuudesta.

Kiinteämääräisen rahoituksen mallia suositellaan erityisesti kehittämishankkeisiin sen mahdollistaessa kevyemmän hankehallinnon hankalasti todennettavissa olevien pienten välillisten kustannusten jäädessä kokonaan pois. Esimerkiksi ohjausryhmän kokous- ja matkakulut kuuluvat kiinteämääräiseen osuuteen, joita ei erikseen korvata. Hankehenkilöstön matkakulut voidaan kuitenkin korvata toteutuneiden kustannusten mukaisesti.

Avustettavien hankkeiden viestintä

Avustuksen saajan tulee tiedottaa hankkeesta riittävästi ja tarkoituksenmukaisesti hankkeen aikana. Hankkeen käynnistyessä hanketoteuttajan tulee laatia hankkeelle viestintäsuunnitelma, jota

seurataan ja päivitetään tarpeen mukaan. Hankeviestinnän on oltava laajaa, hyvin kohdennettua ja laadukasta. Viestintää tehdään riittävän usein.

Tärkeimpiä viestintätoimia ovat hankkeen alkamisesta tiedottaminen ja erityisesti tuloksista viestiminen keskeisille kohderyhmille. Myös ympäristöministeriön verkkosivuille linkitetään tietoa Ahti-ohjelman tuloksista. Hanketta koskevassa tiedottamisessa ja viestinnässä avustuksen saajan tulee huolehtia siitä, että avustuksen myöntäjänä mainitaan ympäristöministeriö, ja että rahoitus on myönnetty Ahti-ohjelmasta.

Hakumenettely

Hakuaika päättyy **15.6.2026**. Hakemukset on jätettävä viimeistään haun päättymispäivänä kirjallisesti **klo 23.59 mennessä** Itä-Suomen elinvoimakeskukseen. **Hakemusten jättöajan jälkeen saapuneita hakemuksia ei oteta käsittelyyn.**

Avustuksia haetaan avustushakemuksella ja siihen tulee liittää tarkempi hankesuunnitelma, jonka pituus on enintään 7 sivua.

Allekirjoitettu hakemus toimitetaan:

1. Itä-Suomen elinvoimakeskuksen sähköisen [asiointipalvelun](#) kautta (valitse virastoksi Itä-Suomen elinvoimakeskus ja asiaksi ”Haitta-aineet hallintaan”),
2. tai sähköpostitse kirjaamoon: kirjaamo.ita-suomi@elinvoimakeskus.fi,
3. tai postitse osoitteeseen:
Itä-Suomen elinvoimakeskus
Kirjaamo
PL 60
00072 Elinvoimakeskus

Lisätietoja

Itä-Suomen elinvoimakeskus:

Hankekoordinaattori Riina Tuominen, p. 0295 024 147, riina.tuominen@elinvoimakeskus.fi

Ympäristöasiantuntija Katri Senilä, p. 0295 024 162, katri.senila@elinvoimakeskus.fi

Rahoitusasiantuntija Esa Pekonen, p. 0295 024 159, esa.pekonen@elinvoimakeskus.fi

Ympäristöministeriö:

Erityisasiantuntija Maija Vilpanen, p. 0295 250 116, maija.vilpanen@gov.fi